

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

IV. De Exemptione à solutione Decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

vendarum. Unde iterum decimanda non est; cum non habeat rationem lucri proventus ex actione vel industria performance, sed fructus seu redditus annui ipsius fundi, cit. Suarez cap. 39. n. 14. & Zoccus ad hanc Rubr. n. 24.

ARTICULUS IV.

De Exemptione à solutione Decimarum.

SUMMARIUM.

43. A decimarum solutione immunitas acquiri potest.
44. I. Privilegiò Apostolicò:
45. Cujus vigore Regularium aliqui de fundis propriis,
46. Et proprià manu sive sumptibus cultis:
47. Ceteri de Novalibus decimas non solvunt,
48. Et multi ampliori gaudent immunitate:
49. Quae indultà privilegiorum communicatione non acquiritur:
50. Nisi ejus facta sit mentio specialis.
51. Privilegium, eximens à solutione decimarum de pradiis suis, acquisita,
52. Et acquirenda etiam pradia comprehendit.
53. Privilegium ejus immunitatis revocari potest,
54. Et aliquando presumitur.
55. Idem amittitur Renuntiatione,
56. Etiam tacitè ex tricenario non-Usu presumpit.
57. II. Eadem acquiritur Consuetudine, &
58. III. Prescriptione quadragenarià, titulum aliquando,

59. Non semper exposcente.

60. IV. Amicabili Compositione & Transactione.

Licet non defuerint, qui à decimarum præstatione eximi neminem posse existimarent; quòd Juris Divini, omni humana potestate superioris, earum sit præceptum: certa tamen in Scholis & utriusque Fori Usu recepta Regula est, ab obligatione illa eximi debitores posse: dummodo Parochis aliisque curatis de congrua sustentatione alià ratione provideatur, ut defumitur ex c. Ex parte 10. c. Licet 11. Et. & clarissimè ex c. A nobis 24. verbis, Cum igitur quilibet decimas solvere teneatur, nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus. Acquiri autem hujusmodi exemptio potest

Primò Privilegiò: non quidem Principis Secularis, c. Tua 25. aut etiam Episcopi vel alterius Prælati Ecclesiastici; cum Jus commune Ecclesie nequeant relaxare, can. Institutionis, 25. q. 2. Et. Dilectus 15. junctà Glosà V. Permissa, de Temp. Ordinac. sed summi Pontificis, c. Ex multiplici 3. c. Ex parte cit. Et. propter supremam ejus in Ecclesias resque & jura Ecclesiastica potestatem, c. Licet 2. de Prab. & dignit. in 6. sic enim à solutione decimarum de hortis & nutrimentis animalium suorum ab Alexandro III. in Concilio Lateranensi, c. Cum dicat 2. de Eccles. adif. relatò, exempti sunt leprosi, ubi in communi vita degentes Ecclesiam & presbyterum habent.

Ejusmodi exemptionis & Juri communi infertum privilegium à Paschali II. obtinuerunt Ordines Religiosi, can. Decimas, 16. q. 1. ubi omnes, tam Monachi quàm Clerici Regulares in commune viventes, eximuntur à solvendis decimis de laboribus & nutrimentis suis sive de

C c c c fundis

fundis & prædiis, quæ propriis manibus sive suis laboribus & sumptibus excolunt; cujus etiam mentio fit *c. Ex multiplici cit.*

Hoc tamen ita liberaliter indultum privilegium ab Adriano IV. *c. Commissum* 4. ad certa prædia: ab Alexandro III. ad certos tantum Religiosos, nempe ad Cistercienses, Templarios & Hospitalarios solos, *c. Ex parte* 10. Imò postea, cum Religiones multum possessionibus auctæ ditarentur, ab Innocentio III. ad istorum etiam Ordinum prædia, ante Concilium Lateranense acquisita, restrictum est *c. Nuper* 32. ita; ut de postea acquisitis & oneri decimarum antea obnoxiiis has solvere etiam ipsi deberent: etiam si propriis manibus ac sumptibus excolerentur.

46. Quò tamen ipsò privilegio, ut memorati etiam Religiosi gaudeant, duo requiri, notat Panormit. *in c. Ex parte cit. n. 1.* Primum quidem; ut prædia sint propria; si enim essent conductitia, decimas ex ipsis solvendas perinde, ut si à laicis eorum dominis excolerentur, patet ex *c. Dilecti* 8. Secundò; ut colantur manibus sive sumptibus propriis; quia immunitate à decimis non gaudent, si colonis pro dimidia vel alia simili parte fructuum vel pensione colenda tradantur, *c. Licet* 11. junctâ Glosâ *fin.* Ratio est; quia exemptio à decimis, *c. cit.* indulta est ipsis Religiosis eorumque Monasteriis: non prædiis; ideòque ab illis ad colonos aut emptores, tam fructuum quam prædiorum, non transit: quod à Rota pluries decisum, testis est Barbofa *de Offic. Parochi cap. 28. §. 3. n. 40.*

47. Cæteris verò Religiosis *c. Ex parte cit.* relicta est immunitas Imprimis à præstandis decimis Novalium sive fundorum, de novo & propriis manibus vel sumptibus cultorum, quique nullos vel modicos fructus antea protulerunt ita; ut

exemptio à decimis ex ipsis solvendis nihil aut parum præjudicii Parochiis inferat, Pirrhing. *ad hanc Rubr. n. 55.* Decimæ, à decimis ex nutrimentis animalium suorum, id est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt, non quæ nutrienda aliis tradunt, Panormit. *in c. cit. n. 5.* Et etiam à decimis hortorum sive eorum, quos colunt ad proprium usum, & non in fraudem Parochiarum: quod hæc conferentur, si agrum decimis obnoxium converterent in hortum; ut eum à dicto onere liberarent, Panormit. *ibidem n. 5.*

Præter hæc tenus declaratum & præteris communis Corpore clausum, eodem modo exemptionis varia privilegia Religiosi Ordines à summis Pontificibus obtinuerunt, scilicet ab Urbano III. Cisterciensi 1176. ab Innocentio III. Fratres Ordinis Redemptionis Captivorum 1186. ab Honorio IV. 1216. & à Gregorio IX. 1370. FF. Prædicatores: à Clemente IV. 1265. & postea à Sixto IV. 1474. FF. Conventuales Ordinis S. Francisci: à Martino V. Carthusiani 1410. & Cistercienses: ab Eugenio IV. Monachi Ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinensis 1436. Carmelites à Sixto IV. 1476. à Julio II. Ordo Minimorum S. Francisci de Paula 1506. & Canonici Regulares S. Salvatoris Ordinis S. Augustini 1512. à Leone X. Monachi Cantabrigienses 1513. à Sixto IV. Leone X. & Paulo III. Moniales S. Clarae, quibus indultam decimarum exemptionem Gregorius XIII. confirmasse, perhibetur à Barbofa *cit. §. 3. n. 56.* à Paulo III. & Julio III. Religio Societatis Jesu, cui ab iis concessa privilegia idem Papa Gregorius XIII. cum expressa derogatione *c. Nuper cit.* amplissimè confirmavit *Constitutio* quæ incipit *Pastoralis curia* 1. Junii 1578. Circa quæ & cætera ejusmodi à Barbofa *in c. Ex parte cit. n. 5.* & Alcan. Tambur.

Tamburino *Tom. 1. de Jure Abbat. diff. 15. q. 18. à n. 8.* relata Ordinum Religiosorum privilegia, licet singulorum tenorem vnique examinare vel referre longum, & à proposita Decretalium explanatione alienum sit, in praxi tamen utile

49. Dubium est primò, an, indultâ generali communicatione omnium privilegiorum cum Exemptis, etiam communicata censetur exemptio à solutione decimarum. Id enim sentire videtur Lezana in *Summa Q. Q. Regul. V. Decima. n. 8.* quòd ejusmodi privilegia cedant in favorem causæ Piz, & sæpe atque sine magna difficultate soleant concedi.

50. Sed melius Tamburinus *cit. q. 18. n. 34.* & Laurent. de Franck. *Controvers. inter Episc. & Reg. p. 2. q. 72. n. 8.* ejusmodi communicatione exemptionem à decimis, si in specie non exprimitur, non communicari, docent præter Barbosa, tres Rotæ decisiones in eam rem allegantem; de *Offic. Parochi cap. 28. §. 3. n. 41.* Ratio solida est partim; quòd exemptionis privilegium cedat in præjudicium tertii, scilicet Parochialium Ecclesiarum; ideòque concessum non censetur, nisi sit expressum; quia Princeps jus suum auferre alteri velle, non censetur, nisi id declarat, *arg. l. Nec avus n. C. de Emancip. liber. §. c. Licet 12. de Offic. Ord. Suarez Lib. 7. de LL. cap. 27. n. 9.* partim verò; quia ejusmodi exemptione derogatur Juri communi, *c. Nuper cit. continenti Constitutionem Conciliarum;* cui non nisi expressa mentione derogari desumitur ex *c. Nonnulli 28. de Rescript. c. Ex parte 3. junctâ Glosâ V. Mentio de Capell. Monach. §. l. Prator ait 2. §. 16. ff. Ne quid in loco publ.* Cum ergo privilegia, tertii præsertim Ecclesiarum præjudicium & Juris Conciliaris derogationem continentia, non ita, ut

Lezana ait, facile, sed rariùs, cum cognitione causæ & magna difficultate soleant concedi, per ea quæ Joan. Andr. in *c. Dudum 31. de Privileg. n. 5.* & Jason. in *l. 1. ff. de Legat. 1. n. 2. §. 21.* ab eòque relati DD. alii tradunt, generalis communicatio privilegiorum ad exemptionem à decimis non extendetur: nisi fortè casu, quò in generali communicatione aliquibus præjudicialibus expressis adjicitur clausula, ex qua istam ad cetera extendi colligatur, ut cum *cit. Franch. n. 10.* rectè advertit Engel *ad hanc Rubric. §. 3. n. 4.*

Dubium secundò est, an Religiosis concessum privilegium, de non solvendis decimis ex prædiis suis, comprehendat sola prædia tempore concessionis acquisita, vel etiam postea acquirenda. Priora tantùm illò comprehendendi, existimat Odradus *Consil. 268.* cum; quòd tale privilegium propter præjudicium tertii & Juris communis derogationem sit interpretationis stricta, *arg. Reg. Odia 15. in 6.* tum verò; quòd prædia ad Religiosos transeant cum onere suo, *arg. c. Ex literis 5. de Pignorib.*

Sed verius est, & *c. Quia circa 22. de Privileg.* decimam videtur, ejusmodi privilegio comprehendendi etiam prædia acquirenda; cum privilegium, secundum Canonicas sanctiones, hoc est, ab habente potestatem & legitimò modò super decimis indefinitè concessum, non solum de illius temporis, sed de futuris quoque intelligatur, *c. cit.* privilegium autem à summo Pontifice legitimè concessum, indubitatè præsumatur. Idem desumitur ex *c. Nuper cit.* cujus textu, cum decimarum concessio, antè *c. Ex parte 10.* facta, restringitur, non obscure indicatur, immunitate à solutione decimarum solvendarum ex propriis prædiis Religiosis antè indefinitè concessâ, comprehendendi etiam

etiam prædia acquirenda, Azor *cit. Lib. 7. cap. 26. q. 6. §. Tertiò*, & Suarez *Trañ. 2. de Relig. lib. 1. cap. 19. n. 7.*

Neque aliud persuadent adducta ab Oldrado, partim; quia privilegium, licet strictæ interpretationis sit, intelligendum tamen est plenè; ut extendatur ad omnia, quæ ipsius verbis significantur. Cùm ergo indefinitè concessa exemptio, à solutione decimarum ex propriis prædiis Ordinis, æquivalcat concessioni universali, & includat negationem non solvendi decimas, etiam prædia ab eo acquirenda comprehendit: partim verò; quòd res cum onere non transeat, quando onus privilegio tollitur: sicut, in proposito casu fieri, est dictum.

Neque obstat; quòd ad prædia acquirenda non extendatur præscriptio immunitatis à decimis solvendis; quia ad istam requiritur possessio, quæ respectu prædiorum primùm acquirendorum deficit: non etiam ad privilegium; ideòque hoc ad futura extendetur, etsi ad ea præscriptio nequeat extendi.

83. Dubium tertio est, an ejusmodi privilegium valeat revocari. Ratio dubitandi est; quòd Privilegium, à Principe semel legitimè concessum, debeat esse perpetuum, *Reg. Decet 16. in 6.* Verùm hæc Regula perpetua non est; cùm, præter alias exceptiones, ei locus non sit, quando privilegium, præsertim gratiosum, mutato rerum statu tertio damnosum incipit esse, & causa publicæ Utilitatis ejus revocationem suadet, Streinius *in Reg. cit. n. 2.* & Gonzalez *in c. Suggestum 9. n. 4.* ideòque *c. cit.* Alexander III. ejusmodi privilegium obtinenti suadeat; ut super decimis de Jure Ecclesiæ solvendis cum ista componat. Quare

84. Interpp. aliique DD. communiter agnoscunt, ejusmodi exemptionis privilegium, cùm eò enormiter læditur Eccle-

sia Parochialis, revocari: & quidem, si ejusmodi læsio manifesta sit, ipsò jure; ita; ut, licet ab Ecclesiâ Parochiali Religiosi ad decimarum solutionem propriâ autoritate non valeant, tamen privilegiati, quibus de ea læsione indubitè constat, decimas Ecclesiæ Parochiali solvere, non expectatâ judicis sententiâ, teneantur, secundum Glotium *in can. Recepta, 25. q. 2.* quia in concessione privilegii includitur tacita conditio, *Nisi enormiter lædatur Ecclesiâ Parochialis*; ut eò concessa exemptio ad hujusmodi læsionis casum non porrigatur. Panormit. *in c. Suggestum cit. n. 5.* Si verò enormitas læsionis manifesta non sit, recurrendum est ad Papam: cujus, si privilegium concedere, sic etiam potest est, an læsio enormis & tanta sit; ut privilegio amplius non sit locus, vel opus sit moderatione, Panormit. *ibid. n. 4.* & Barbosa *cit. cap. 28. §. 3. n. 44.*

Præterea Privilegium exemptionis à solutione decimarum amittitur constitutione seu partium Compositione, *c. Suggestum cit. c. Dilecti 8. in fine & c. ibi per 34.*

Denum idem amittitur Præscriptio, si non-ufu vel usu contrariò, reg. privilegii decimas solvant, ut colligitur ex *c. Si de terra 6. hâc Rubr. & c. de cedentibus 15. de Privileg.* ex quibus tamen textibus non levis controversia oritur de tempore non-usûs, requisitò ad ejusmodi privilegii amissionem; cùm, priori triginta, posteriori verò quadraginta annorum non-ufu privilegium amissum, decidatur; sunt enim, qui ad privilegium per viam præscriptionis non-usûs tollendum priori annos triginta sufficere secundum Jus antiquum, tit. cennalem præscriptionem contra Ecclesiâ admittens, *can. 1. Et. 16. q. 3.* posteriori autem textu, priorem corrigent, quædam

quadraginta annos exigi velint, secundum Jus novum *c. De quarta 4. & c. Ad aures 6. de Prescrip.* quadragenarii temporis lapsus exigens ad prescriptionem adversus Ecclesiam complendam.

Sed malè; cum uterque textus eadem Gregorii IX. Compilatione referatur: in eadem autem Compilatione contrarietas & correctio, si terminis Correctorii non utatur, non facile admitenda: sed congruè potius interpretationis conciliatione sit evitanda, per tradita *Dissert. Proem. n. 105.* Quare melius cum aliis Barbosa inter non-Usum & Prescriptionem distinguit: & ad privilegii amissionem per viam tacitæ renuntiationis, quæ non-usu ipsius privilegiati inducitur, triginta annos sufficere, colligit ex *c. Si de terra cit. verbis, Privilegio tanto tempore detrabere voluisti:* per viam autem prescriptionis contra Ecclesiam quadraginta annos *c. Accedentibus cit. expositi, docet in c. cit. n. 4.*

Cui textuum conciliationi opponentibus, etiam *c. Accedentibus cit.* immunitatem à solvendis decimis per viam Renuntiationis non-usu inductæ amissâ, ejus clare insinuari verbis, *Tanto tempore,* decimas contra indulta solvendò, *eis renuntiasse tacitè presumuntur,* rectè Respondet Barbosa *c. Si de terra cit.* à Papa præcisè consideratum non-usum ex parte privilegiorum, ex eoque tacitam renuntiationem illatam: contra *c. Accedentibus cit.* etiam tacitæ renuntiationis mentio fiat, præcipuè tamen propositam à parte, & à Papa consideratam quadragenariæ & quietæ ac pacificæ possessionis continuationem eorum, qui decimas perceperunt: quæ contra Ecclesiam verè præscribitur, *c. De quarta & c. Ad aures cit.*

Non displicet etiam *cc. cit.* conciliatio, quam ex Henric. de Boich in *c. Si de terra cit.* asserti Canisius ad hanc Rabr.

cap. 6. n. 13. duos casus distinguens: & eò quidem, quò adversus privilegiatum decimæ præscribuntur ab eò, cui quoad earum perceptionem Jus commune assistit, *vg. à Parocho,* triginta annos etiam contra Ecclesiam sufficere, *c. Si de terra cit.* contra casu, quò contra Ecclesiam vel Monasterium ab eò, cui Jus commune non assistit, *vg. ab alia, quàm Parochiali* præscribuntur, quadraginta annos necessarios esse, & *c. Accedentibus cit.* exigi, docens.

Secundò à decimis solvendis immunitas acquiri potest Consuetudine: quæ decimas Personales fere ubique, & Reales Minutas in plerisque locis ex toto vel ex parte sublatas, DD. passim observant. Eadem in aliqua provincia etiam immunitatem à solvendis decimis Majoribus acquiri posse, communis sensus est DD. dummodo ejusmodi consuetudine Parochis Divinò & Naturali Jure debita sustentatio non subtrahatur; id enim si alicubi fieret, non obtante quacunque Consuetudine, decimarum præstandarum obligationem fidelibus imponi à Papa denuo posse, D. Thoma aliisque DD. relatis, ostendit *cit. Suarez cap. 12. n. 11.* & monet Laiman *Lib. 4. tract. 6. cap. 6. in fine.* Quamvis autem, ad Consuetudinè contra Legè introducendam regulariter decennium sufficere, censuerim *Lib. 1. Tit. 4. n. 31.* ad acquirendam tamen per eam immunitatem ab obligatione solvendis decimas; quòd per eam Ecclesiæ Parochialis jus lædatur, non minus tempus, quàm ad præscribendum adversus Ecclesiam requiri, ibidem monui *n. 32.* cum Lessio *Lib. 2. de J. & J. cap. 6. n. 47.*

Tertiò, Prescriptione: quæ tamen contra Parochum & Ecclesiam Parochialem, quòd huic commune Jus assistat, non perficitur nisi quadraginta annis cum titulo, vel sine isto tempore immemoriali.

69. riali, *e. i. de Prescript. in 6. Contra Parochum*, inquam; quia contra Monasterium vel Ecclesiam non - Parochialem quadraginta annis sine titulo, *e. De quarta & c. Ad aures citr.* & contra privatum, tam clericum quàm laicum præsentem decem, contra absentem viginti annis præscribuntur, juxta principia Juris vulgata.

Neque obstat; quòd à laico præscribi nequeat res decimas percipiendi, *e. Causam 7. de Prescript.* quia inter hujusmodi jus & immunitatem à decimis solvendi latum discrimen intercedit; cum illud, ut infra dicitur, à laico Juridicè possideri nequeat: quò tamen modò possideri ab eo potest immunitas ab onere decimas solvendi; quia hæc aliud non est, quam commoditas temporalis sive libertas à dicto onere, fundo inherens à natura, hoc ipsò; quòd decimæ quoad quòtam non Naturali aut divino, sed humano sive Ecclesiastico Jure debeantur, Covarruvias *Lib. 1. var. cap. 17. n. 10. & cit. Suarez cap. 12. n. 17.*

60. Quartò à decimis præstandis exemptio acquiri potest amicabile Compositione & Transactione juxta dicta *Lib. 1. Tit. 36. n. 32.* Eadem acquiri potest gratuita Cessione, sive remissione Parochi vel alterius decimatoris, ab earum præstatione aliquem liberantis, Canisus *ad hanc Rubr. cap. 17. n. 19. & Vallens. ibid. §. 8. n. 5.* Quam tamen remissionem, licet Parochus respectu decimarum sibi præstandarum ad vitæ suæ tempus facere queat liberè; cum ita sibi duntaxat præjudicet: perpetuò tamen sive, ut eà etiam successor stare teneatur, id facere non potest sine justa causa & solemnitatibus, ad rerum Ecclesiasticarum alienationem Jure requisitis; quarum interventus etiam necessarius est, cum ad Monasterium vel Ecclesiam etiam Secularem quamcunque spectantes decimæ ab ejus Prælate,

non solum perpetuò, sed ad quòdecim trienniò longius tempus remittantur, juxta *Extravag. Ambrosia de Res. Eccl. alien. & dicta Tit. 18. n. 7.*

ARTICULUS V.

De his, à quibus Decimæ percipiuntur.

SUMMARIUM.

61. Decima primò solvuntur vel Clericorum:
62. Postea Ecclesia Parochialis,
63. Super earum perceptione Juri ipsentiam munit:
64. Personales quidem Parochia, ministranti Sacramenta,
65. Ad eaque ministranda obligati:
66. Reales verò et, in a cujus Jure proveniunt:
67. Cui etiam præstantur decimæ dicitur.
68. An Parochialis vel Baptismaliter sit debeatur, sensu DD.
69. Quatuor casuum distinctione circumstantur.
70. Decimas aliquando cum Parochi alii Clerici percipiunt.
71. Eadem Episcopo debentur in vicinis Parochiæ Cathedrali:
72. In diocesi, in parochiis non directis:
73. Et cum prædix in diversis suis vicinis parochiis sunt.
74. Ratione parochiarum illarum aliquando Monasteriis præstantur.
75. Decimarum pars aliqua de Jure debetur Pape.
76. Laici capaces non sunt Juri directi mandati Directi principali:
77. Sed Indirecti duntaxat.
78. Et Directi minus principaliter. Ex prima